

64.

Bölüm

COVID-19 PANDEMİSİNDE KBB POLİKLİNİK ŞARTLARINDA GİRİŞİMSEL İŞLEMLER

Çiğdem FIRAT KOCA¹

GİRİŞ

Koronavirüs 2019 hastalığı (COVID-19) yeni bir virüs olan SARS-CoV-2 nin (Şiddetli akut solunum sendromu koronavirüs 2) neden olduğu bulaşıcı bir solunum yolu hastalığıdır (1). Çin'in Hubei bölgesinin Wuhan kentinde 2019 bitiminde başlayan SARS-CoV-2 virüsünün neden olduğu koronavirüs hastalığı (COVID-19) kısa sürede tüm Dünya'ya sıçrayarak yayıldı ve tablo bir anda global bir pandemiye dönüştü (2). 11 Mart 2020 Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından global bir pandemic olarak ilan edilmiştir (3). Bu yazıyı yazdığımız dönemde pandemi hızını azaltmış olsa da hala devam etmektedir. Ülkemizde ilk vaka 10 Mart 2020 tarihinde görülmüştür. İnkübasyon süresi 14 güne kadar devam edebilmekle birlikte, ortalama semptomların ortaya çıkışı 5-7 gün arasındadır. Hastaların büyük çoğunluğu (%80) enfeksiyonu ayaktan, semptomsuz veya çok hafif şikayetlerle atlatmaktadır. Asemptomatik vakalar kendilerine hastalık bulaşmış olmasına rağmen hastalanmamaktadır ancak başka kişileri enfekte etme riski taşımaktadırlar. Hasta kişilerde (ek hastalığı olanlar, ileri yaş ve immüno-kompromize kişilerde daha önemli olmak üzere) hayati alt respiratuar sistem enfeksiyonları görülebilmekte, yatış endikasyonu doğabilmekte ve solunum desteği için yoğun bakım şartları gerekebilmektedir. Hasta kişiler-

de en fazla üst ve alt solunum sistemi ve daha seyrek olarak gastrointestinal sistem şikayetleri görülebilmektedir. Ateş, öksürük, dispne, koku ve tat bozuklukları ile diare gibi şikayetler izlenebilmektedir. Hastaların özellikle üst solunum yollarına ilişkin şikayetlere neden olması ve kişiden kişiye damlacık yoluyla bulaşması ile özellikle yüz ve baş boyun alanında faaliyet gösteren KBB, göz ve diş gibi branşları büyük tehlike altına itmiştir (2). 26 Mart 2020 tarihi itibarıyla 199 ülke ve bölgeden 462.684 vaka bildirilmiştir (4).

Pandeminin erken dönemlerinde hastalıkla ilgili yeterli farkındalık oluşmadığı ve etkin enfeksiyon kontrol planlarının yapılmamasına bağlı olarak çok sayıda sağlık çalışanı enfekte oldu. Özellikle enfeksiyon hastalıkları kliniğinde çalışmayan KBB gibi bazı uzmanlık alanlarındaki sağlık çalışanları aynı hastanede çalışan başka uzmanlık alanlarına göre daha yüksek oranda enfekte oldular (5-7). İtalyan Ulusal Sağlık Ajan-sının verilerine göre 26 Mart 2020 tarihine kadar toplam 6414 sağlık çalışanı SARS-CoV-2 ile enfekte olmuştu (8).

KBB uzmanları işlerinin doğası gereği respiratuar patojenlere maruz oldukları için yüksek risk altındadır. KBB uzmanları ve bu alanda çalışan yardımcı personelin hastaların rutin muayene ve değerlendirilmesi sırasında üst solunum yolu sekresyonlarına veya kanlarına direkt ola-

¹ Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem FIRAT KOCA, Malatya Turgut Özal Üniversitesi Kulak Burun Boğaz Hastalıkları AD., cifirat@hotmail.com

siz kalabalık oluşumunu engellemek amacıyla poliklinik hizmeti randevu sistemi ile verilmedir. Hasta yoğunluğuna göre poliklinik sayısı azaltılıp, KBB hekimi ve diğer yardımcı sağlık çalışanlarının esnek çalışması sağlanarak bulaş riski azaltılmalıdır (18). KBB klinikleri, doktorları ve yardımcı personelin uygun ve yeterli enfeksiyon kontrol önlemleri hayati önem taşır (1).

KAYNAKLAR

1. Cui C, Yao Q, Zhang D, Zhao Y, et al. Approaching Otolaryngology Patients During the COVID-19 Pandemic. *Otolaryngol Head Neck Surg.* 2020;163(1):121-131.
2. Toptaş G, Sungur AC, Bayır Ö, Çadallı Tatar E, Saylam G, Korkmaz MH. COVID-19 Pandemisinde Kulak Burun Boğaz Hastalarının Muayene ve Değerlendirmesinde Alınması Gereken Önlemler. *KBB ve BBC Dergisi.* 2020;28(Suppl):S25-S30.
3. World Health Organization. WHO director-general's opening remarks at the media briefing on COVID-19. Published March 11, 2020. Accessed March 27, 2020.
4. World Health Organization. Coronavirus disease 2019 (COVID-19) situation report-66. Published March 26, 2020. Accessed March 27, 2020.
5. Wang D, Hu B, Hu C, et al. Clinical Characteristics of 138 Hospitalized Patients With 2019 Novel Coronavirus-Infected Pneumonia in Wuhan, China. *JAMA.* 2020 ;323(11):1061-1069.
6. McGoogan ZWJM. Characteristics of and important lessons from the coronavirus disease 2019 (COVID-19) outbreak in China: summary of a report of 72 314 cases from the Chinese Center for Disease Control and Prevention. *JAMA.* 2020; 323(13):1239-1242.
7. Patel ZM, Fernandez-Miranda J, Hwang PH, et al. Letter: Precautions for endoscopic transnasal skull base surgery during the COVID-19 pandemic. *Neurosurgery.* 2020 Jul 1;87(1):E66-E67.
8. The COVID-19 Task force of the Department of Infectious Diseases and the IT Service Istituto Superiore di Sanita`. Integrated surveillance of COVID-19 in Italy. Published March 26, 2020. Accessed March 27, 2020.
9. Mick P, Murphy R. Aerosol-generating otolaryngology procedures and the need for enhanced PPE during the COVID-19 pandemic: a literature review. *J Otolaryngol Head Neck Surg.* 2020;11:49(1):29.
10. Liu Y, Yan L-M, Wan L, et al. Viral dynamics in mild and severe cases of COVID-19. *Lancet Infect Dis.* 2020; 20(6):656-657.
11. Korkmaz MH, Bayır Ö. COVID-19 pandemisinde ayakta yapılan girişimsel işlemlere güncel yaklaşım. Yiğit Ö, editör. *Kulak Burun Boğaz ve COVID-19.* 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2020. p.62-69.
12. Oyama LC. Foreign Bodies of the Ear, Nose and Throat. *Emerg Med Clin North Am.* 2019;37(1):121-130.
13. Noel JE, Orloff LA, Sung K. Laryngeal Evaluation during the COVID-19 Pandemic: Transcervical Laryngeal Ultrasonography. *Otolaryngol Head Neck Surg.* 2020 Jul;163(1):51-53.
14. Kandil E, Deniwar A, Noureldine SI, et al. Assessment of vocal fold function using transcutaneous laryngeal ultrasonography and flexible laryngoscopy. *JAMA Otolaryngol Neck Surg.* 2016; 142(1):74.
15. Wong K-P, Au K-P, Lam S, et al. Lessons learned after 1000 cases of transcutaneous laryngeal ultrasound (TLUSG) with laryngoscopic validation: is there a role of TLUSG in patients indicated for laryngoscopic examination before thyroidectomy? *Thyroid.* 2017;27(1):88-94.
16. Gambardella C, Offi C, Romano RM, et al. Transcutaneous laryngeal ultrasonography: a reliable, non-invasive and inexpensive preoperative method in the evaluation of vocal cords motility—a prospective multicentric analysis on a large series and a literature review *Updates Surg.* 2020; 72(3):885-892.
17. Aslan S, Çetinkaya Y, Çelik M. Management of otolaryngology outpatients in COVID-19 pandemic. *Tr-ENT* 2020;30(Suppl 1):18-23.
18. Öner F.COVID-19 Pandemisinde Kulak Burun Boğaz ve Baş Boyun Cerrahisi Pratiğine Genel Bakış. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi,* 2020; 25, Özel Sayı 1.S185-194.